

Vzhodnjaške različice nič več le za izbrance

TELOH JE PRILJUBLJENA TRAJNICA, ZLASTI KER S SVOJIM CVETENJEM NAPOVEDUJE POMLAD. GOJIMO JO ZARADI ZGODNJEGA CVETENJA, LEPOTE CVETOV IN POSEBNE OBLIKE RASTI. ZELO LEP JE TELOH V DRUŽBI SPOMLADI CVETOČIH TRAJNIC IN ČEBULNIC, KOT SO LEPI SRČKI, VIJOLICE, ORLICE, TROBENTICE, ŽAFRANI, ZVONČKI, JARICE TER ŠMARNE HRUŠICE.

Telohi najlepše uspevajo na polseneci, v rahli, s humusom bogati in odcedni zemlji. Sadimo jih pod dreve-

sa in grmovnice, pod katerimi so varni pred vetrom, soncem in zmrzaljo. Če so poleti preveč izpostavljeni sončnim žarkom, listi porumenijo. Sprva se razraščajo počasneje, potem pa dolgo lepo uspevajo na istem mestu, ne da bi jih bilo treba presajati. Če jih presajamo, to storimo jeseni. Za lepšo in bujnejšo rast jih delimo v vsakih štiri do pet let. Listi so delno vednozeleni. Poškodovane spomladi odstranimo. Če telohi rastejo na mestu, kjer jim prija, se tudi sami sejejo.

V zadnjih desetletjih so telohi postali moderne cvetlice, tako med vrtnarji kakor cvetličarji. Gojijo jih celo kot lončnice in za rezano cvetje. Specializirane vrtnarije so namreč vzgojile mnogo križancev, ki izhajajo iz vrst *H. orientalis*, *H. torquatus* in *H. odorus*. Križanci se odlikujejo po najrazličnejših oblikah, velikostih in barvah cvetov. Ti so lahko v najrazličnejših odtenkih bele, rumene, rožnate, rdeče, vijoličaste, celo črne. Poznamo sorte, ki imajo v cvetu pike in lise drugačnih barv, lahko pa so tudi vrstnati.

1. TELOH JE PRILJUBLJENA TRAJNICA, ZLASTI KER S SVOJIM CVETENJEM NAPOVEDUJE POMLAD. VČASIH GA IMENUJEMO KAR CVETLICA ZIME.

2. V ZADNIH DESETLETJIH JE TO MODNA CVETLICA, TAKO MED VRTNARJI KOT CVETLIČARJI. SPECIALIZIRANE VRTNARIJE SO NAMREČ VZGOJILE MNOGO KRIŽANCEV, KI SE ODLIKUJEJO PO NAJRAZLIČNEJŠIH OBLIKAH, VELIKOSTIH IN BARVAH CVETOV.

3. Telohe sadimo pod drevesa in grmovnice, ki jih varujejo pred vetrom, soncem in zmrzaljo. Če bodo poleti preveč izpostavljeni sončnim žarkom, bodo listi porumeneli. Na fotografiji rastejo ob živi meji iz omorike.

4. TELOH POZIMI NA GREDI S TRAJNICAMI. POD DREVESOM LEPO USPEVA V DRUŽBI TRAJNIC ZA SENCO, KOT JE KAČNIK, ARUM ITALICUM, NA FOTOGRAFIJI.

5. ČRNI TELOH, *HELLEBORUS NIGER*, USPEVA V PODRASTI GOZDOV, KJER IMA DRUŽBO JETIČNIKA, MALEGA ZIMZELENA, PLJUČNIKA IN DRUGIH SPOMLADI CVETOČIH TRAJNIC.

6. TELOHOM USTREZA RAHLA SENCA. KJER JIM PRIJA, SE TUDI SAMI SEJEJO. NA GREDI NA FOTOGRAFIJI RASTE MNOŽICA SEJANCEV.

7. SMRDLJIVI TELOH, *HELLEBORUS FOETIDUS*, SE ODLIKUJE PO VEDNOZELENIH RAZCEPLJENIH LISTIH IN DROBNIH RUMENO-ZELENIH CVETOVIH. NA FOTOGRAFIJI JE SEJANEC, KI JE ZRASEL OB MOGOČNI GLICINJI.

Pomembno delo pri križanju telohov je opravila Elisabeth Strangman. Iz njene vzgoje izvira največ križancev, ki so zdaj na voljo. Pri svojem delu je prva uporabila tehniko ročnega opravevanja skrbno izbranih starševskih rastlin. Svoja spoznanja je velikodušno delila z drugimi vrtnarji in je tako zaslužna, da se je križanje telohov razvilo do razsežnosti, kot jih poznamo zdaj. Katere križance vzhodnjaškega teloha je mogoče kupiti v Sloveniji?

Zelo dolgo so bili križanci vzhodnjaškega teloha dostopni le nekaterim izbrancem, danes pa ni več tako. V boljših vrtnarijah s trajnicami so na izbiro križanci s cvetovi

TELOH – CVETLICA ZIME

rdečih, rožnatih, vijoličastih, rumenih in belih odtenkov ter s pikami na svetlejši ali temnejši podlagi. Vse te najdemo v slovenskih vrtnarijah. V tujini pa prodajajo tudi križance, ki se ponašajo z dvojnimi cvetovi.

ZANIMIVOSTI

Telohe so do nedavnega razmnoževali predvsem s semeni. Pri tako vzgojenih ne moremo biti nikoli stoddostno prepričani, kakšne barve bodo. Zdaj jih razmnožujejo tudi z drugimi načini, z novimi vrtnarskimi tehnikami, kot so tkivne kulture, vendar

se pojavlja enaka težava. Če želimo biti prepričani o barvi teloha, moramo rastlino kupiti v času cvetenja.

Seme teloha kali le, če ga pobereмо ob točno določenem času. Spomladi počakamo, da se semenske vrečke nekoliko odprejo in ven pogledajo črna bleščeča semena. Pri pobiranju semen ne smemo biti prezgodnji, kajti le dovolj zrela bodo kalila. Paziti pa moramo tudi, da ne bomo prepoznali, saj lahko seme že pade iz semenske vrečke, potem ko se ta popolnoma odpre.

Telohi so zelo lepi, ko rastejo pod drevesi. Na mestu, kjer jim prija, to je pod drevesi

in grmovnicami, se bodo po nekaj letih sami naprej razmnoževali in pojavila se bo množica sejancev.

Telohi so vednozelenne trajnice. Vendar je priporočljivo, da njihove liste porežemo, preden se razvijejo popki. Liste namreč pogosto napade bolezen, ki jo prepoznamo po črnih pikah. Ker se lahko razširi na cvetove, moramo liste pravočasno porezati, jih zažgati ali odvreči v smeti, vsekakor pa ne na kompostni kup. Porežemo vse liste iz prejšnjega leta.

**BESEDILO IN FOTOGRAFIJE
BERNARDA STRGAR SATLER**